

адміністрація та Держкомстат. Проте фактично розробкою національних стандартів займається лише Міністерство фінансів.

Така невизначеність правових актів вимагає скорішого вирішення для виконання головного завдання нормативного регулювання бухгалтерського обліку — створення єдиних правил ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, які є обов'язковими для всіх підприємств та гарантують і захищають інтереси користувачів, удосконалення бухгалтерського обліку та фінансової звітності.

Література

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999р. № 996-ХІV (зі змінами і доповненнями)// zakon.rada.gov.ua.

2. Положення про Міністерство фінансів України, затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2006 р. № 1837 // www.minfin.gov.ua/

3. Програма реформування системи бухгалтерського обліку із застосуванням міжнародних стандартів, затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 1998 р. № 1706// zakon.rada.gov.ua

Осмятченко В. О., канд. екон. наук, докторант,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ЯК МОДЕЛЬ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ

Прийняття Закону «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996-ХІV від 16.07.1999 р. та положень (стандартів) бухгалтерського обліку (П(С)БО) стало найзначнішою подією у розвитку теорії, методології й практики вітчизняного бухгалтерського обліку, викликало численні відгуки та ініціювало її зацікавлене обговорення в середовищі вчених і практиків — користувачів методологічної й методичної бази інформації про бухгалтерський облік.

Разом із позитивною оцінкою Закону та П(С)БО, які декларують визнання у вітчизняному обліку міжнародних стандартів, норм і принципів бухгалтерського обліку, деякі автори висловлюють, і абсолютно справедливо, зауваження, наприклад, з приводу відсутності в них сучасного визначення того, що власне слід розуміти сьогодні під бухгалтерським обліком.

Зараз ми спостерігаємо щось схоже на те, що було за часів першої промислової революції, коли використання технічних досягнень відставало в часі від їх винаходу.

Автори підручників усе ще пояснюють, як дебетове сальдо показувати з лівого боку, а кредитове — з правого, вчать студентів техніці віднімання меншої протилежності, яка ще три століття назад була визнана арифметично застарілою. Програмісти старанно відображають ці середньовічні ідеї на екрані комп'ютера. Бухгалтерському обліку ще належить адаптувати нові винаходи, які трансформують фінансову звітність. Усе це якнайкраще характеризує сучасний стан теорії та методології бухгалтерського обліку, де за відсутністю іншого, достатньо розвинутого теоретичного підходу, переважає позитивістська, англо-американська школа бухгалтерського обліку, орієнтована в основному на здоровий глузд і практичний досвід.

Новозеландськими вченими М. Р. Метьюсом та М. Х. Б. Перерой у їх роботі з теорії обліку підкреслюється: «не можна стверджувати, що прийняті на практиці правила не мають ніякої теоретичної основи, оскільки будь-який комплекс методів обліку, вживаний у житті, має свою особливу теорію або погляд на речі, які стимулювали його розробку. Таким чином, бухгалтерський облік характеризується не відсутністю теорій, а наявністю величезного числа неявних або неповних теорій, що не завжди узгоджуються одна з одною. Отже, бухгалтерському обліку бракує послідовної теорії, за допомогою якої можна було б оцінювати вже сталі, недавно виниклі і пропоновані практичні процедури».

Ділячись враженнями учасника XV Міжнародного конгресу бухгалтерів, відомий дослідник історії і проблем бухгалтерського обліку Я.В. Соколов проводить пряму аналогію між позитивістським, по суті, підходом і практикою формування Конституції держави та результатами її здійснення в різних країнах: «Єдність, гармонія повинні перебувати в думках людей, а не в кореспонденціях, реєстрах і формах звітності. Механічне запозичення чужого досвіду не тільки не усуне власних недоліків, але примножить їх. Конституція США існує й ефективно діє більше двохсот років, за цей час прийнято 27 поправок. У більшості країн Латинської Америки, по суті, прийняті основні положення конституції США, але чи досягли ці країни успіхів завдяки законам свого північного сусіда. Звичайно, ні. Те, що в одному випадку було благом і сприяло розвитку, в іншому — стало гальмом». І далі він робить свій основний і несподіваний висновок: «Але найцікавіше полягає в тому, що немає жодної країни, досвід якої за міжнародними

стандартами можна було б визнати заслуговуючим уваги й вивчення».

«Аналіз тільки визначень, даних обліку за останні 5—10 років, — пишуть М. П. Орлов і Е. В. Крейніна, — показує, що переважаючим стає визначення бухгалтерського обліку як системи вимірювання, обробки й передачі інформації щодо конкретного господарюючого суб'єкта (Б. Нідлз й ін.), як системи спостереження і реєстрації, угруповання, зведення, аналізу й передачі інформації про факти господарського життя, створеного для управління господарськими процесами (Я.В. Соколов, В.Ф. Палій та ін.), як складної, свідомо і штучно конструйованої системи вимірювання, реєстрації, збору, обробки, аналізу й подання даних про засоби та джерела засобів підприємства».

У всіх поданих вище визначеннях обов'язково присутнє уявлення про бухгалтерський облік як про штучно створену, свідомо конструйовану систему, тобто як про інформаційну технологію. Під інформаційною технологією розуміється «організована сукупність процесів, елементів, пристроїв і методів, що використовуються для обробки інформації».

Мабуть, більш лаконічним є визначення інформаційної технології як технології отримання, перетворення й передачі інформації, але, так чи інакше, усі варіанти її визначень включають ті ознаки, які й характеризують бухгалтерський облік як інформаційну технологію. Надалі це позбавляє нас від необхідності кожного разу перераховувати всі ці ознаки, визначивши одного разу бухгалтерський облік як один із різновидів створених людиною, тобто штучних інформаційних технологій.

Але в усіх визначеннях відсутнє посилання на те, що сам бухгалтерський облік як інформаційна технологія, причому принципово й істотно, відрізняється від багатьох інших, перш за все, від статистики, тим, що одночасно включає такий важливий її компонент, як мова опису самої технології — мова бухгалтерських проведенень. Саме за його допомогою була спочатку сконструйована й продовжує видозмінюватися глобальна модель інформаційної технології подвійних за своєю суттю економічних відносин, яка відома під назвою «бухгалтерський облік».

Таким чином, бухгалтерський облік, будучи однією з перших штучно створених інформаційних технологій, одночасно є і мовою її опису, що з урахуванням вищевикладеного дозволяє запропонувати наступний варіант його визначення як галузі економічної науки: Бухгалтерський облік — це штучно створена глобальна модель інформаційної технології подвійних економічних відносин і мови її опису.